

Sygn. akt III SK 8/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk (przewodniczący)

SSN Jolanta Frańczak

SSA Ewa Stefańska (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa T. Zakładu Pracy Chronionej Sp. z o.o. w D.
przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
z udziałem zainteresowanych: A. Sp. z o.o. w P. i M.Sp. z o.o. w B.
o zawarcie porozumienia ograniczającego konkurencję,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 kwietnia 2017 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 19 października 2015 r., sygn. akt VI ACz .../15,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 3 czerwca 2015 r., Sąd Okręgowy w [...] - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów odrzucił odwołanie T. Zakład Pracy Chronionej spółki z o.o. z siedzibą w D. od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 30 grudnia 2014 r. Nr DOK-9/2014. Sąd pierwszej instancji wskazał, że powód został wezwany do uzupełnienia braków formalnych odwołania poprzez złożenie dwóch jego odpisów wraz z załącznikami, lecz zarządzenia tego nie wykonał, albowiem w odpowiedzi na nie złożył odpisy odwołania bez odpisów załączników. Dlatego, na podstawie art. 479^{31a} § 2 k.p.c., odwołanie zostało odrzucone.

Postanowieniem z dnia 19 października 2015 r., Sąd Apelacyjny w [...] oddalił zażalenie powoda na postanowienie Sądu pierwszej instancji. W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Sąd odwoławczy wskazał, że zarządzeniem z dnia 30 kwietnia 2015 r. powód został prawidłowo wezwany do usunięcia braków formalnych odwołania poprzez nadesłanie dwóch jego odpisów z załącznikami, w terminie tygodniowym od doręczenia wezwania, pod rygorem odrzucenia odwołania. Wezwanie zostało doręczone powodowi w dniu 8 maja 2015 r. Przy piśmie procesowym z dnia 11 maja 2015 r. powód złożył dwa odpisy odwołania, jednakże bez załączników. Zdaniem Sądu Apelacyjnego zarządzenie wzywające powoda do uzupełnienia braków formalnych odwołania było jednoznacznie sformułowane i nie wymagało wskazania enumeratywnie, o jakie załączniki chodzi. Ponadto powód bezzasadnie domagał się ponownego wezwania go do uzupełnienia braków formalnych pisma procesowego z dnia 11 maja 2015 r.

Od postanowienia Sądu Apelacyjnego powód wniósł skargę kasacyjną, w której - w ramach drugiej podstawy kasacyjnej - zarzucił naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

1) naruszenie art. 233 w związku z art. 391 § 1 oraz art. 382 k.p.c. poprzez zaniechanie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału i pominięcie twierdzeń powoda o nadaniu pisma przewodniego z dnia 11 maja 2015 r. wraz z dwoma odpisami odwołania wraz z załącznikami, pominięcie potwierdzenia nadania pisma w dniu 13 maja 2015 r. potwierdzającego koszt przesyłki oraz wydruku potwierdzającego wagę i koszt przesyłki, bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań w kwestii ustaleń faktycznych;

2) naruszenie art. 328 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego postanowienia w sposób uniemożliwiający skuteczną kontrolę kasacyjną przez brak uzasadnienia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, wobec braku odniesienia się do twierdzeń powoda o nadaniu pisma przewodniego z dnia 11 maja 2015 r. wraz z dwoma odpisami odwołania, potwierdzenia nadania pisma w dniu 13 maja 2015 r. potwierdzającego koszt przesyłki oraz wydruku potwierdzającego wagę i koszt przesyłki, w aspekcie potwierdzenia zawartości przesyłki, oraz poprzez brak odniesienia się do zarzutu powoda obejmującego naruszenie art. 130 k.p.c. poprzez niewezwanie przez Sąd do uzupełnienia braków formalnych pisma z dnia 11 maja 2015 r. i ograniczenie się do lakonicznego stwierdzenia o bezzasadności zarzutu;

3) naruszenie art. 479^{31a} § 2 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie w przypadku, gdy nie zaszły podstawy do odrzucenia odwołania;

4) naruszenie art. 130 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie: (a) w sytuacji, jeżeli Sąd doszedł do wniosku, iż mimo wskazania w treści pisma z dnia 11 maja 2015 r., że dołączono do niego dwa odpisy odwołania wraz z załącznikami, a ich faktycznie nie załączono, powinien uznać, iż wynika to z omyłki powoda działającego bez fachowego pełnomocnika, co powinno skutkować wezwaniem do uzupełnienia braków formalnych pisma, (b) w sytuacji, gdy wezwanie do uzupełnienia braków formalnych zostało sporządzone nieprecyzyjnie w zakresie określenia brakujących załączników i które budziło uzasadnione wątpliwości co do tego, jakie załączniki powód działający bez profesjonalnego pełnomocnika powinien przedłożyć, co w konsekwencji doprowadziło do uznania przez Sąd, że uzupełnienie braków formalnych zostało wykonane błędnie;

5) naruszenie art. 231 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy wniosek co do zawartości przesyłki nadanej na adres Sądu pierwszej instancji w dniu 13 maja 2015 r. wynika logicznie z powołanych przez powoda faktów.

Powód wnosił o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania, a także zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nietrafny jest podniesiony przez powoda zarzut naruszenia art. 233 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Zgodnie z treścią art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być bowiem zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Wynika to z faktu, że ustrojową funkcją Sądu Najwyższego jest sprawowanie nadzoru judykacyjnego, w tym zapewnianie jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych. Z tego punktu widzenia każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c., jest *a limine* niedopuszczalny (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 stycznia 2007 r., V CSK 364/06, LEX nr 238975).

Ponadto z treści rozpoznawanej skargi kasacyjnej wynika, że powód zarzuca Sądowi odwoławczemu zaniechanie dopuszczenia i przeprowadzenia powołanych w zażaleniu dowodów, a nie ich wadliwą ocenę. Dlatego zbadania wymaga zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. poprzez pominięcie przez Sąd Apelacyjny zgłoszonych przez powoda wniosków dowodowych. Należy podkreślić, że art. 382 k.p.c. nie stanowi samodzielnej podstawy działania sądu drugiej instancji, gdyż swoją funkcję merytoryczną sąd ten spełnia - w zależności od potrzeb oraz wniosków stron - stosując (przez odesłanie zawarte w art. 391 k.p.c.) właściwe przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. Przy tym, przepis art. 382 k.p.c. nie nakłada na sąd drugiej instancji obowiązku przeprowadzenia postępowania dowodowego, lecz sąd ten jest władny samodzielnie dokonać ustaleń faktycznych bez uzupełniania materiału dowodowego zebranego przed sądem pierwszej instancji, o ile istnieje taka potrzeba (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2014 r., II UK 211/13, LEX nr 1422262).

Jednakże w judykaturze przyjmuje się, że powołanie się na przepis art. 382 k.p.c. może wyjątkowo stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej, jeżeli skarżący wykaże, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie pominął część zebranego w sprawie materiału, orzekając wyłącznie na podstawie materiału zgromadzonego przed sądem pierwszej instancji albo oparł swe merytoryczne orzeczenie na własnym materiale, z pominięciem wyników postępowania dowodowego przeprowadzonego przez sąd pierwszej instancji, a uchybienie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy (por. uzasadnienia wyroków Sądu

Najwyższego z dnia 26 marca 1998 r., II CKN 815/97, Wokanda 1999, nr 1, s. 6, z dnia 22 lutego 2007 r., III CSK 337/06, niepubl., z dnia 9 czerwca 2005 r., III CK 674/04, niepubl., z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, niepubl. i z dnia 9 sierpnia 2016 r., II CSK 733/15, Biul. SN 2016 nr 10, s. 10-11).

Zdaniem Sądu Najwyższego taka właśnie sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie, albowiem Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia nie odniósł się do twierdzeń powoda i dowodów zawnioskowanych przez niego w zażaleniu na postanowienie Sądu pierwszej instancji odrzucające odwołanie, całkowicie je pomijając. Złożone przez powoda zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego opierało się na dwóch podstawowych twierdzeniach: pierwszym - że braki formalne odwołania zostały przez niego prawidłowo uzupełnione, albowiem z treści pisma procesowego z dnia 11 maja 2015 r. wynika, iż były do niego załączone odpisy odwołania wraz z załącznikami, oraz drugim - że gdyby Sąd nie uznał braków formalnych odwołania za prawidłowo uzupełnione, powinien uznać to za omyłkę powoda, który nie był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, co obligowało sąd do wezwania powoda do uzupełnienia braków formalnych pisma procesowego z dnia 11 maja 2015 r. Powyższych twierdzeń nie można uważać za sprzeczne, a przez to wzajemnie wykluczające się, lecz wymagają one kolejno zbadania na podstawie dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, z uwzględnieniem dowodów zaoferowanych przez powoda w zażaleniu.

Sąd odwoławczy zaniechał zbadania powyższych okoliczności faktycznych i nie przeprowadził w tym celu postępowania dowodowego, czym naruszył art. 382 k.p.c. w taki sposób, że naruszenie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Pomimo braku bezpośrednich środków dowodowych, istnieją środki pośrednie, jak dowody zaoferowane przez powoda, ale także dowody w aktach sprawy, m.in. zapis na prezentacie biura podawczego, dokumenty stanowiące dowód nadania korespondencji, pisma procesowe z k. 101 i nast. - które łącznie powinny podlegać ocenie Sądu Apelacyjnego.

Zarzut naruszenia art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. może stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej zupełnie wyjątkowo, mianowicie tylko wtedy, gdy uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia nie zawiera wszystkich

koniecznych elementów, bądź zawiera oczywiste braki, które uniemożliwiają kontrolę kasacyjną (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2015 r., IV CSK 183/14, LEX nr 1665742). W ocenie Sądu Najwyższego zarzut ten został trafnie zgłoszony przez skarżącego, albowiem uzasadnienie zaskarżonego postanowienia nie zawiera ustaleń faktycznych w kwestii złożenia przez powoda odpisów odwołania i załączników, ograniczając się do gołosłownego twierdzenia, że załączniki do odwołania nie zostały złożone przy piśmie procesowym z dnia 11 maja 2015 r. Konsekwencją naruszenia przez Sąd odwoławczy art. 382 i art. 328 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. jest naruszenie art. 479^{31a} § 2 k.p.c., z uwagi na jego przedwczesne zastosowanie.

Nie ma natomiast racji skarżący zarzucając naruszenie art. 130 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, w sytuacji, gdy w piśmie procesowym z dnia 11 maja 2015 r. powód wskazał, że składa odpisy odwołania z załącznikami, jeśli okazałoby się, iż faktycznie ich nie załączono. W uzasadnieniu uchwały z dnia 29 lipca 2003 r. (III PZP 10/03, OSNP 2004 nr 3, poz. 43) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że nieuzupełnieniem braków apelacji jest nie tylko niewykonanie wezwania, ale także jego nieprawidłowe wykonanie, co ma miejsce wówczas, gdy strona w piśmie procesowym uzupełnia brak wskazany w wezwaniu, ale pismo to dotknięte jest innym brakiem. Natomiast w uzasadnieniu wyroku z dnia 5 stycznia 2011 r. (II PZ 39/10, LEX nr 784927) Sąd Najwyższy wskazał na potrzebę wezwania do uzupełnienia braku formalnego pisma procesowego, w którym strona uzupełniła brak wskazany w wezwaniu, lecz złożone przez nią pismo dotknięte jest innym brakiem.

Powyższe zasady można odnieść do sytuacji, gdy strona wnosi odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu, które wprawdzie zastępuje pozew, lecz zarazem stanowi środek prawny od orzeczenia organu administracji. Jeżeli więc okazałoby się, że wbrew treści pisma z dnia 11 maja 2015 r., powód nie dołączył do niego załączników do odwołania, na Sądzie pierwszej instancji nie spoczywałby obowiązek wezwania powoda do uzupełnienia braków formalnych tego pisma, albowiem braki te byłyby tożsame z brakami formalnymi odwołania i wezwanie powoda do ich uzupełnienia byłoby równoznaczne z ponownym wezwaniem go do uzupełnienia braków formalnych odwołania.

Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem Sądu Najwyższego, wezwanie do usunięcia braków pisma procesowego powinno dokładnie wskazywać te braki i sposób ich usunięcia (por. uzasadnienia postanowień Sądu Najwyższego z dnia 30 lipca 1998 r., III CZ 92/98, niepubl., z dnia 23 listopada 2005 r., II CZ 100/05, niepubl.; z dnia 30 lipca 1998 r., III CZ 92/98, niepubl.; z dnia 17 marca 2003 r., I PZ 158/02, OSNP-wkł. 2003, nr 15, poz. 4). Termin do poprawienia lub uzupełnienia pisma procesowego dotyczy tylko tych braków, które Sąd wytknął (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1970 r., II CZ 136/70, niepubl.) i należy go uznać za niezachowany, jeśli strona podjęła czynność w taki sposób, że brak nie został uzupełniony w całości (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2008 r., I CZ 34/08, niepubl.).

Jednakże ma rację Sąd Apelacyjny, że zarządzenie wzywające powoda do uzupełnienia braków formalnych odwołania było sformułowane jednoznacznie i nie wymagało enumeratywnego wskazania załączników, które należało złożyć. Ponadto, skoro powód twierdzi w skardze kasacyjnej, że uzupełnił braki formalne odwołania składając jego odpisy wraz z załącznikami, nie może jednocześnie twierdzić, że nie zrozumiał, jakie załączniki powinien złożyć. Twierdzenie o braku precyzyjnego sformułowania wezwania skarżący mógłby podnosić, gdyby przyznawał, że nie wykonał zarządzenia albo wykonał je wadliwie, ponieważ nie rozumiał treści zarządzenia.

Nietrafny jest także zarzut naruszenia art. 231 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, gdy wniosek co do zawartości przesyłki miałby wynikać z powołanych przez powoda faktów. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że przewidziane w art. 398³ § 3 k.p.c. wyłączenie zarzutów nie mogących stanowić podstawy kasacyjnej dotyczy obok art. 233 § 1 k.p.c., także przepisów regulujących tak zwane bezdowodowe ustalanie faktów, czyli art. 229 i 230 k.p.c., co czyni zarzuty skargi oparte na ich naruszeniu chybionymi (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2016 r., II CSK 733/15, Biul. SN 2016 nr 10, s. 10-11). Zakresem wspomnianego wyłączenia jest objęty również art. 231 k.p.c., regulujący możliwość ustalania faktów na podstawie domniemania faktycznego (por.

uzasadnienia wyroków Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, niepubl. i z dnia 9 października 2014 r., I CSK 544/14, LEX nr 1541040).

Naruszenie przez Sąd Apelacyjny w zaskarżonym postanowieniu przepisów prawa procesowego, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, implikowało jego uchylenie na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

kc